

BİREYLERİN FİNANSAL BİLGİ DÜZEYİ İLE FİNANSAL KATILIM DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: TR 90 BÖLGESİNDE BİR ARAŞTIRMA

Handan Çam

Gümüşhane Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Yrd. Doç. Dr.
hcam@gumushane.edu.tr

Hasan Ayaydın

Gümüşhane Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Doç. Dr.
hayaydin61@gumushane.edu.tr

Alper Veli Çam

Gümüşhane Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Yrd. Doç. Dr.
alpercam@gumushane.edu.tr

Fatih Akdeniz

Gümüşhane Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Arş. Gör.
fatihakdeniz@gumushane.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı, bireylerin finansal bilgi düzeyi ile finansal katılım düzeyi arasındaki etki ve ilişkiyi tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda, TR 90 Bölgesi'nde (Trabzon, Gümüşhane, Artvin, Ordu, Giresun, Rize) çeşitli iş kollarında çalışan 480 kişi üzerinde Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Anket formu sadeleştirilerek, demografik bilgiler ile finansal bilgi ve finansal katılım düzeyini tespit etmeye yönelik değişkenler kullanılmıştır. Veriler SPSS 21 paket programında analiz edilmiştir. Çalışmada, regresyon ve Ki-kare testleri kullanılmıştır.

Çalışma sonucunda, bireylerin finansal bilgi düzeyinin finansal katılım düzeyini etkilemediği tespit edilmiştir. Bunun yanında bireylerin gerek finansal bilgi

birikimlerinin gerekse finansal katılım düzeylerin düşük olduğu saptanmıştır. Çalışmada ayrıca bireylerin gelir düzeyleri ile finansal bilgi düzeyi arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Davranışsal Finans, Finansal Bilgi, Finansal Katılım*

Alan Tanımı: Hanehalkı Davranışları, Davranışsal Finans (Ekonomi)

RELATIONSHIP BETWEEN FINANCIAL INFORMATION LEVEL AND FINANCIAL PARTICIPATION LEVEL OF INDIVIDUALS: A RESEARCH IN TR 90 REGION

Abstract

The purpose of this study is to determine the impact and relationship between the level of financial information and the level of financial participation of individuals. For this purpose, a scale developed by the Organization for Economic Development and Cooperation (OECD) was used on 480 people working in various business lines in the TR 90 region (Trabzon, Gumushane, Artvin, Ordu, Giresun, Rize). The questionnaire form was simplified and variables were used to determine the level of demographic information, financial information and financial participation. The data were analyzed in the SPSS 21 software. Regression and Chi-square tests were used in the study.

As a result of the study, it was determined that the level of financial information of the individuals does not affect the level of financial participation. Besides, it was determined that both the financial knowledge and the financial information of the individuals are low. In the study it was also found a significant relationship between the level of income and the level of financial information of individuals.

Keywords: *Behavioral Finance, Financial Information, Financial Participation*

JEL Code: C19, D08, G02

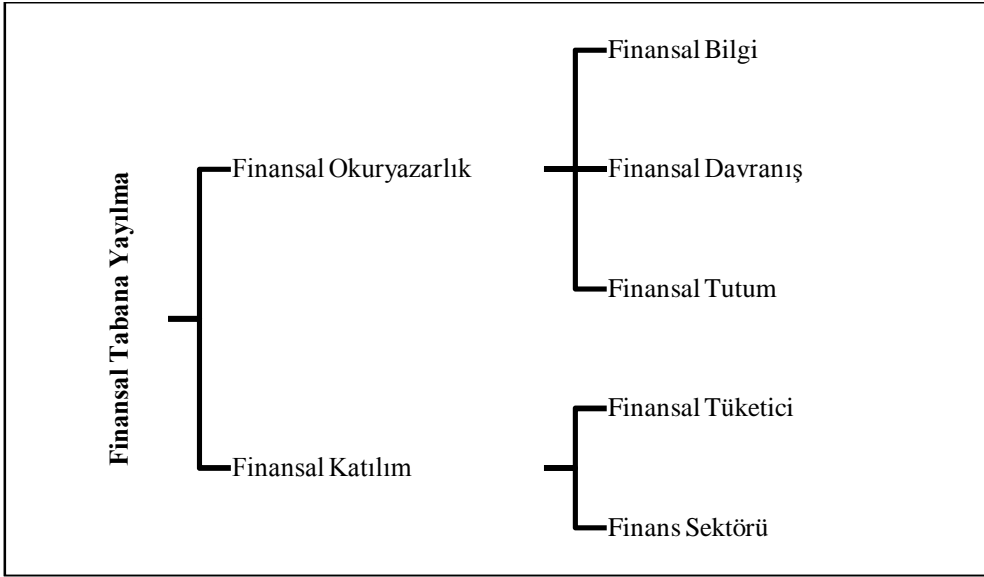
1. GİRİŞ

Sürekli değişen finansal çevrede, bireylerin sahip oldukları finansal bilgiler güncelliğini kaybedebilmektedir. Bireylerin finansal bilgi düzeyi düştükçe, verecekleri finansal kararlardaki başarı düzeyi de azalmaktadır. Bireylerin finansal bilgi düzeyi arttığında ise, tasarruf eğilimi artmakta, verdikleri kararlardaki başarı

oranı artmakta ve zarar etme olasılıkları azalmaktadır. Bu noktada şüphesiz, bireylerin seçecekleri finansal araçlarında rolü vardır. Bilgi düzeyi artan bireyler daha fazla finansal araç arasında tercih yapabilmektedir. Diğer bir ifade ile bireylerin finansal katılım düzeyi artabilmektedir.

Bireylerin finansal davranış, finansal tutum ve finansal bilgileri finansal katılım düzeyini etkilemektedir. Bu değişkenler aynı zamanda finansal okuryazarlığın ve finansal tabana yayılmanın önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Finansal tabana yayılma, finansal okuryazarlık ve finansal katılımdan oluşan çift taraflı bir panel olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1: Finansal Tabana Yayılma

Kaynak: TEB, 2014:2

Şekil 1’de görüldüğü gibi finansal tabana yayılmanın talep kısmını finansal okuryazarlık arz kısmını ise finansal katılım oluşturmaktadır. Finansal okuryazarlık düzeyi; finansal bilgi, finansal davranış ve finansal tutum sonucu ortaya çıkmaktadır. Finansal katılım ise finansal tüketicilerin tercihleri ile finans sektörünün sunmuş olduğu finansal araçlara göre şekillenmektedir.

Finansal okuryazarlık daha çok finansal bilgi düzeyi ile ilişkilendirilmekte ve bireylerin gelirlerini, birikimlerini, harcamalarını, borçlarını ve yatırımlarını yönetebilmek için kararlar alma yeteneği ve bilgi düzeyi (Hilgert ve Hogart, 2003:

310; Moore, 2003: 4; Mandell, 2007: 164; Lusardi ve Mitchell, 2007: 206) şeklinde tanımlanmaktadır.

Finansal okuryazarlık açısından finansal bilgi düzeyi ön plana çıkmakta iken, finansal katılım açısından hem finansal tüketici hem de finans sektörü önem arz etmektedir. Finansal katılım; hanehalkı ve işletmelerin kredi, sigorta, mevduat, yatırım gibi finansal ürün ve hizmetlere yeterli düzeyde erişimini ifade etmektedir. Finansal katılım çift taraflı işleyen bir mekanizmadır. Finansal katılımın düzeyi sadece finansal kurumlara değil aynı zamanda bireylerin finansal bilgi ve becerilerine de bağlıdır.

Bu bağlamda çalışmada finansal okuryazarlığın bilgi boyutu ile finansal katılım arasındaki ilişki incelenmiştir.

2. LİTERATÜR ÖZETİ

Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde çalışmaların, finansal tabana yayılmanın talep yönünü oluşturan finansal okuryazarlık üzerinde yoğunlaştığını görülmektedir. Çalışmaların bir çoğu bireylerin genel finansal okuryazarlık düzeyi ile finansal okuryazarlığı oluşturan finansal bilgi, finansal davranış ve finansal tutumların tespit edilmesine yöneliktir. Bu çalışmalara ait literatür özeti Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Literatür Özeti

Yazarlar	Örneklem	Sonuçlar
Danes ve Hira (1987),	Öğrenciler	Üst sınıflarda finansal bilgi düzeyi yüksektir.
Markovich ve DeVaney (1997)	Öğrenciler	Finansal bilgi düzeyi ile finansal davranış arasında ilişki vardır.
Hogart (2002)	Yetişkin Bireyler	Düşük gelir ve eğitim düzeyi finansal bilgi düzeyini düşürmektedir.
Chen ve Volpe (2002)	Öğrenciler	Öğrenciler yanlış tutum ve davranış sergilemektedir.
Beal ve Delpachitra (2002),	Çalışan ve çalışmayan	Çalışan öğrencilerin finansal bilgi düzeyi daha yüksektir.
Volpe ve diğ. (2002)	Online Yatırımcılar	Eğitim ve gelir düzeyleri arttıkça yatırımcıların bilgi düzeyi artmaktadır.
Worthington (2006)	Yetişkin Bireyler	Çalışanlarda bilgi düzeyi yüksektir.
Lusardi ve Mitchell (2007)	Çalışan Bireyler	Finansal bilgi düzeyi yüksek bireyler, daha iyi finansal planlar geliştirmektedir.

Lusardi (2008)	Çalışan Bireyler	Finansal katılımda temel eksiklik finansal bilgi yetersizliğidir.
Cole vd. (2008),	Yetişkin Bireyler	Finansal bilgi düzeyi ile finansal davranış arasında ilişki vardır.
Pahnke ve Honekamp (2010),	Çalışan Bireyler	Ortalama üzerinde gelire sahip bireylerin finansal katılım düzeyi yüksektir.
Rojj vd. (2011),	Tüm bireyler	Finansal bilgi ve finansal katılım düzeyi düşüktür.
Almenberg ve Soderbergh (2011)	Yetişkin Bireyler	Yaşlılarda ve düşük gelirlielerde finansal bilgi düzeyi düşüktür.
Duca ve Kumar (2014),	Çalışan Bireyler	Finansal bilgi düzeyi düşük ailelerin finansal katılım düzeyi düşüktür.

3. METODOLOJİ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Çalışmanın temel amacı; bireylerin finansal bilgi düzeyi ile finansal katılım düzeyi arasındaki etki ve ilişkiyi tespit etmektir. Çalışma, Türkiye İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) çerçevesinde İBBS-II düzeyinde yer alan TR 90 Bölgesi'ni kapsamaktadır. Bu kapsamda Trabzon, Gümüşhane, Artvin, Ordu, Giresun ve Rize illeri yer almaktadır.

3.2. Yöntem ve Veri Seti

Çalışmada bireylerin finansal bilgi düzeyi ile finansal katılım düzeyi arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla regresyon analizi uygulanmıştır. Bunun yanında finansal bilgi düzeyi ile diğer değişkenler arasında bir fark olup olmadığını test etmek için Ki-kare testleri kullanılmıştır.

Çalışmada kullanılan veriler anket yoluyla elde edilmiştir. Bu bağlamda, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Anket formu sadeleştirilerek, demografik bilgiler ile finansal bilgi ve finansal katılım düzeyini tespit etmeye yönelik değişkenler kullanılmıştır. Anket, TR 90 bölgesinde ikamet eden ve 18 yaş üstünde yer alan çalışanlara uygulanmıştır. Örneklem hacmi 0,05 anlamlılık düzeyine tekabül eden $z=1.96$, $d(\text{duyarlılık})=0,05$ ve p ile $q=0,5$ alındığında uygun örneklem kütlesi 384 olarak hesaplanmıştır. Toplamda 500 adet anket uygulanmış ve hatalı anket formları elendikten sonra 480 adet anket analize dahil edilmiştir. Verilerin analizinde SPSS 21 paket programı kullanılmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Temel İstatistikler

Çalışma kapsamında incelenen bireylere ait demografik özellikler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Demografik Özellikler

Cinsiyet	Frekans	(%)	Yaş	Frekans	(%)
Erkek	312	65	18-19	12	2,5
Kadın	168	35	20-29	177	36,9
Eğitim Düzeyi	Frekans	(%)	30-39	186	38,8
Lisansüstü	63	13,1	40-49	70	14,6
Lisans	217	45,2	50-59	29	6,0
Lise	162	33,8	60-69	3	0,6
Ortaokul	22	4,6	70-79	3	0,6
İlkokul	11	2,3	Meslek	Frekans	(%)
Okumamış	5	1,0	Esnaf	159	33,1
Gelir Grubu	Frekans	(%)	Memur	212	44,2
KBMG Altında	180	37,5	İşçi	91	19,0
KBMG Seviyesinde	137	28,5	Serbest Meslek	4	0,8
KBMG Üstünde	163	34	Emekli	14	2,9

KBMG: Kişi Başı Milli Gelir

Tablo 2’de görüldüğü gibi çalışma kapsamındaki bireylerin % 65’i erkek % 35’i kadındır. Bu bireylerin yaklaşık % 40’ı 30-39 yaş aralığındadır. Eğitim düzeyleri incelendiğinde ise bireylerin yarısından fazlası lisans ve lisansüstü eğitim almışlardır. Bireylerin % 37,5’i kişi başı milli gelirin altında gelire sahiptir. Meslek açısından incelediğimizde ise bireylerin yaklaşık % 44’ü memur, % 33’ü esnaftır.

Çalışma kapsamında bireylere finansal bilgi düzeylerini ölçen 8, finansal katılım düzeyini ölçen ise 12 soru yöneltilmiştir. Bu sorulara verilen cevaplara göre bireylerin finansal bilgi ve finansal katılım düzeyleri 3 ayrı gruba ayrılmıştır. Bireylerin finansal bilgi ve finansal katılım düzeyine ilişkin istatistikler Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3: Finansal Bilgi ve Finansal Katılım Düzeyi

Bilgi Düzeyi	Frekans	Yüzde	Katılım Düzeyi	Frekans	Yüzde
Düşük	160	33,3	Düşük	358	74,6

Orta	281	58,5	Orta	108	22,5
Yüksek	39	8,1	Yüksek	14	2,9
Toplam	480	100	Toplam	480	100

Tablo 3’de görüldüğü gibi çalışma kapsamındaki bireylerin % 33’3 ün finansal bilgi düzeyi düşük, % 58,5’i orta % 8,1’inin finansal bilgi düzeyi yüksektir. Finansal katılım açısından baktığımızda ise bireylerin yaklaşık % 75’inin finansal katılım düzeyi düşük çıkmıştır. Finansal bilgi düzeyi açısından bireylerin yarısından fazlası kabul edilebilir düzeyde bilgiye sahipken, finansal katılım açısından katılım düzeyinin düşüklüğü dikkat çekicidir.

4.2. Ki-Kare Test Sonuçları

Çalışmada kullanılan değişkenlere Ki-Kare bağımsızlık testi uygulanmıştır. Bu bağlamda bireylerin finansal bilgi düzeyleri ile gelirleri arasındaki sonuçlar Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4: Finansal Bilgi ve Gelir Grubu

Ekonomik Grup Dağılımı		Finansal Bilgi			Toplam
		Düşük	Orta	Yüksek	
KBMG Altında	Frekans	85	92	3	180
	%	17,7	19,2	0,6	37,5
KBMG Seviyesinde	Frekans	38	89	10	137
	%	7,9	18,5	2,1	28,5%
KBMG Üstünde	Frekans	37	100	26	163
	%	7,7	20,8	5,4	34,0
Toplam	Frekans	160	281	39	480
	%	33,3	58,5	8,1	100,0
Ki- Kare Testi					
Değer		df		P değeri	
41,758		4		0,000	

Tablo 4’de görüldüğü gibi kişilerin gelir seviyesi düştükçe finansal bilgi düzeyi de azalmaktadır. Testin anlamlılığını ölçen p değeri anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$). Bireylerin finansal bilgi düzeyi ile gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Bireylerin finansal bilgi düzeyi ile eğitim düzeyi arasındaki ilişkiye ait Ki-Kare bağımsızlık testi sonuçları Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5: Finansal Bilgi ve Eğitim

Eğitim Düzeyi		Finansal Bilgi			Toplam
		Düşük	Orta	Yüksek	
Lisansüstü	Frekans	15	36	12	63
	%	3,1	7,5	2,5	13,1
Lisans	Frekans	74	131	12	217
	%	15,4	27,3	2,5	45,2
Lise	Frekans	59	91	12	117
	%	12,3	19	2,5	33,8
Ortaokul	Frekans	7	12	3	22
	%	1,5	2,5	0,6	4,6
İlkokul	Frekans	2	9	0	11
	%	0,4	1,9	0,0	2,3
Okumamış	Frekans	3	2	0	5
	%	0,6	0,4	0,0	1,0
Toplam	Frekans	160	281	39	480
	%	33,3	58,5	8,1	100,0
Ki- Kare Testi					
Değer		df		P değeri	
25,149		12		0,014	

Tablo 5’de görüldüğü gibi eğitim düzeyi yüksek bireylerin finansal bilgi düzeyleri göreceli olarak yüksektir. Ancak en eğitilmiş bireylerde bile, finansal bilgi düzeyi orta düzeydedir. Burada da benzer şekilde ($p < 0,05$), bireylerin finansal bilgi düzeyi ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çalışmanın temel amacı olan finansal bilgi düzeyi ile finansal katılım düzeyi arasındaki ayrıntılı ilişkiyi gösteren sonuçlar Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6: Finansal Bilgi ve Finansal Katılım

Finansal Katılım		Finansal Bilgi			Toplam
		Düşük	Orta	Yüksek	
Düşük	Frekans	118	207	33	358
	%	24,6%	43,1%	6,9%	74,6%
Orta	Frekans	35	67	6	108
	%	7,3%	14,0%	1,3%	22,5%
Yüksek	Frekans	7	7	0	14
	%	1,5%	1,5%	0,0%	2,9%
Toplam	Frekans	160	281	39	480
	%	33,3%	58,5%	8,1%	100,0%
Ki- Kare Testi					
Değer		df		P değeri	
4,182		4		0,382	

Tablo 6’da görüldüğü gibi finansal bilgi düzeyi ile finansal katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir (p değeri 0,382 ve $p > 0,05$). Bireylerin finansal bilgi düzeyi arttıkça, finansal araçlardan daha fazla yararlanması beklenmektedir. Ancak çalışmada bu iki değişken arasında bir ilişki tespit edilmemiştir. Böyle bir sonucun öncelikli sebebi, finansal katılım her düzeyde düşük olmasıdır. Bu durum daha çok gelir düzeyine paralel gelişmektedir. Türkiye açısından son yapılan araştırmada finansal katılım düşük olmasının gelir dağılımındaki eşitsizlik olduğu ortaya konmuştur (Mastercard, 2016).

4.3. Regresyon Analiz Sonuçları

Değişkenler arasındaki ilişkinin tespiti dışında, değişkenlerin birbiri üzerindeki etkisini ölçmek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Bu amaçla bağımsız değişkenin gelir düzeyi, bağımlı değişkenin ise finansal bilgi düzeyi olduğu regresyon analiz sonuçları Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7: Regresyon Analiz Sonuçları -1

Bağımlı Değişken: Finansal Bilgi			Bağımsız Değişken: Gelir		
Model	Kareler Toplamı	Df	Ortalama Kare	F	P Değeri
Regresyon	10,889	1	10,889	30,430	0,000
Atık	199,315	557	0,358		
Toplam	210,204	558			
Anova	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	Std. Tahmini Hata	Durbin-Watson
	0,228	0,052	0,050	,59819	0,094
Beta Değeri	0,228	t Değeri	5,516	P Değeri	0,000

Regresyon modelinin genel olarak anlamlılığının sınındığı F değeri 30,430, P:0,000 olarak hesaplanmış ve bu değerler anlamlı bulunmuştur. Belirlilik katsayısı (R square) değeri 0,052 olarak bulunmuştur. Bireylerin gelir düzeyinin artması finansal ilgi düzeyini etkilemektedir. Ancak etkinin şiddeti oldukça düşüktür. Söz konusu etki Anova yolu ile test edildiğinde % 5 anlamlılık düzeyinde ($P=0,000<0,05$) anlamlılığı görülmektedir.

Bağımsız değişkenin finansal bilgi düzeyi, bağımlı değişkenin ise finansal katılım düzeyi olduğu regresyon analiz sonuçları ise Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8: Regresyon Analiz Sonuçları -2

Bağımlı Değişken: Finansal Katılım			Bağımsız Değişken: Finansal Bilgi		
Model	Kareler Toplamı	Df	Ortalama Kare	F	Sig.
Regresyon	0,451	1	0,451	1,724	0,190
Atık	125,016	478	0,262		
Toplam	125,467	479			
Anova	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	Std. Tahmini Hata	Durbin-Watson
	0,060	0,004	0,002	0,51141	0,299
Beta Değeri	-0,060	t Değeri	-1,313	P Değeri	0,190

Regresyon modelinin genel olarak anlamlılığının sınındığı F değeri 1,724, P:0,190 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler modelin anlamsız olduğunu göstermektedir. Finansal bilgi düzeyinin artması, finansal katılım düzeyini etkilememektedir. Bu durum beklentinin tersine bir sonuç çıkarmıştır.

5. SONUÇ

Bireylerin finansal davranış, finansal tutum ve finansal bilgi düzeylerinin artmasının finansal katılım düzeyini arttıracığı öne sürülmektedir. Zira özellikle finansal bilgi düzeyi artan bireylerin, yatırım için daha fazla finansal araç seçmesi ve bu durumun finansal katılım düzeyini arttırması beklenir. Finansal bilgi finansal okuryazarlığın bir alt boyutunu oluştururken, finansal katılım finansal tabana yayılmanın alt boyutunu oluşturmaktadır.

Çalışmada, TR 90 Bölgesinde yaşayan bireylerin finansal bilgi düzeyleri ile finansal katılım düzeyleri arasındaki ilişki ve etki incelenmiştir. Çalışma kapsamında toplam 480 bireye ait veriler incelenmiştir. Genel olarak çalışma kapsamındaki bireylerin finansal bilgi düzeyleri orta seviyede tespit edilmişken, finansal katılım düzeyi açısından bu durum oldukça düşüktür. Ki-kare analiz sonuçlarına göre bireylerin finansal bilgi düzeyi ile gelir düzeyi arasında ve finansal bilgi düzeyi ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu sonuçlar literatüre uygun şekilde ilişkili çıkmıştır. Ancak bireylerin finansal bilgi düzeyi ile finansal katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Bu sonucun bulunmasındaki en önemli nedenin, bireylerin finansal katılım düzeyinin oldukça düşük olduğu söylenebilir. Benzer şekilde bireylerin finansal bilgi düzeyi ile finansal katılım düzeyi arasındaki etkinin ölçüldüğü regresyon analizi de anlamsız çıkmıştır. Bireylerin finansal bilgi düzeyi, finansal katılım düzeyini etkilememektedir. Finansal katılımın arz yönünü finansal kurumlar, talep boyutunu ise finansal tüketiciler oluşturmaktadır. Bu sebeple finansal katılım düzeyinin artması sadece bireylere değil, finans sektörüne de bağlıdır. Finans sektörünün doğru ve anlaşılır bilgilendirmede bulunması, bireylerin alternatif finansal araçları daha iyi tanımalarına ve finansal katılım düzeylerinin artmasına etki edecektir.

Çalışmada elde edilen bir diğer sonuç ise bireylerin gelir düzeylerinin artmasının, bilgi düzeylerini arttırdığıdır. Gelir düzeyi artan bireyler tasarrufa daha fazla yönelmektedirler. Bu sebeple yapacakları yatırımları değerlendirirken daha fazla bilgi ihtiyacı doğmaktadır.

Gerek finansal bilgi düzeyi gerekse finansal katılım düzeyinin arttırabilmesi için bireylere gerekli eğitimler ilgili kuruluşlar tarafından verilmelidir. Özellikle tasarruf eğilimde olan bireylerin doğru yatırım araçlarını değerlendirebilmek ve alternatifler arasında seçim yapabilmeleri için finansal okuryazarlık düzeylerinin artması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Almenberg, Johan & Säve-Söderbergh, Jenny, “*Financial Literacy and Retirement Planning in Sweden*”, *Journal of Pension Economics and Finance*, 10:4, 2011, 585-598.

Beal, Diana J. & Delpachitra, Sarath B. “*Financial Literacy among Australian University Students*”. *Economic Papers*: 22:1, 2003, 65-78.

Chen, Haiyang & Volpe, Ronald P. “*Gender Differences in Personal Financial Literacy Among College Students*”, *Financial Services Review*, 11:3, 2002, 289-307.

Cole, S. Sampson, T. & Zia, B. (2008). *Money or Knowledge? What Drives The Demand for Financial Services in Developing Countries*, <http://www.hbs.edu/faculty/Publication%20Files/09-117.pdf>, [İndirme Tarihi: 15.04.2017]

Danes, Sharon M. & Hira, Tahira K. “*Money Management Knowledge of College Students*”, *The Journal of Student Financial Aid*, 17, 1987, 4–16.

Duca, Jhon V. & Kumar, Aanil. “*Financial Literacy and Mortgage Equity Withdrawals*”, *Journal of Urban Economics*, 80, 2014, 62-75.

Hilgert, Marianne A., Hogarth, Jeanne M. & Beverly, Soandra G. “*Household Financial Management: The Connection Between Knowledge and Behavior*”, *Federal Reserve Bulletin*, 89:7, 2003, 309-322.

Hogarth, Jeanne M. “*Financial Literacy and Family and Consumer Sciences*”, *Journal of Family and Consumer Sciences*. 94, 2002, 15-28.

Lusardi, Annamaria. (2008). *Financial Literacy: An Essential Tool For Informed Consumer Choice?*, http://www.dartmouth.edu/~alusardi/Papers/Lusardi_Inf_Consumer.pdf, [İndirme Tarihi: 12.04.2017]

Lusardi, Annamaria & Mitchell, Olivia S. “*Baby Boomer Retirement Security: The Roles of Planning, Financial Literacy, and Housing Wealth*”, *Journal of Monetary Economics*, 54, 2007, 205-224.

Mandell, Lewis. “*Financial Literacy of High School Students*”, içinde: *Handbook of Consumer Finance Research*, (Editör: Jing.Jian Xiao), Springer, New York, 2007, ss.163-183.

Markovich, Carl A. & DeVaney, Sharon A. “*College Seniors' Personal Finance Knowledge and Practices*”, *Journal of Family and Consumer Sciences*, 89:3, 1997, 61-65.

Mastercard (2016) *The Money Ceilling in Europe* <http://newsroom.mastercard.com/eu/tr/press-releases/mastercard-finansal-katilim-arastirmasi-finansal-katilimi-saglamamin-ilk-sarti-esitlik-ve-egitim/>, [İndirme Tarihi: 13.04.2017]

Moore, Danna L. “*Survey of Financial Literacy in Washington State: Knowledge, Behavior, Attitudes, and Experiences*”, Technical Report Washington State Department of Financial Institutions No: 03-39, 2003.

Pahnke, Luise & Honekamp, Ivonne. (2010). *Different Effects of Financial Literacy and Financial Education in Germany*. <https://mpr.a.ub.uni-muenchen.de/22900/1/MPRA>, [İndirme Tarihi: 12.04.2017]

Rooij, Maarten V., Lusardi, Annamaria & Alessie Rob “*Financial Literacy and Stock Market Participation*’. DNB Bank Working Paper, No:13565,2007, 1-50,

Türkiye Ekonomi Bankası (2014). *Finansal Okuryazarlık ve Gelişim Endeksi*, <https://www.teb.com.tr/document/finansal-okuryazarlik-ve-erisim-endeksi.pdf>, [İndirme Tarihi: 05.04.2017]

Volpe, Ronal. P., Kotel, Joseph. E. & Chen, Haiyang. “*A Survey of Investment Literacy Among Online Investors*”, *Journal of Financial Counseling and Planning*, 13:1, 2002, 1-13.

Worthington, Andrew.C. “*Predicting Financial Literacy in Australia*”, *Financial Services Review*, 15:1, 2006, 59–79.